



STUDIE-
MATERIAL

SVENSKA MODELLEN SKA UTVECKLAS INTE AVVECKLAS



Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

STUDIEHANDLEDNING

GÖR EN ANNAN VÄRLD MÖJLIG

Studiehandledning för studiecirkel i

Svenska modellen ska utvecklas, inte avvecklas

Vad är studiehandledningen?

Studiehandledningen du håller i din hand är tänkt att vara ett stöd och berika läsandet av ”Svenska modellen ska utvecklas, inte avvecklas”. Studiematerialet går att hitta på Socialdemokraternas studieportal på socialdemokraterna.abf.se och under rubriken ”politiska ämnesutbildningar”.

Tillsammans utgör studiematerialet och studiehandledningen en bra grund för en studiecirkel.

Har du frågor om hur du ska gå vidare så hör av dig till din lokala ABF-avdelning som du hittar på abf.se

Det är viktigt att vi gemensamt och tillsammans stärker arbetarrörelsen – därför behöver vi samverka mer!

ABF är Sveriges ledande studieförbund och finns i Sveriges alla kommuner. ABF består av 59 medlemsorganisationer och 54 organisationer med samarbetsavtal. Att rapportera verksamhet till ABF ger möjlighet till statistisk uppföljning och också för det ni kan behöva i cirkeln till exempel lokal, material eller annat. Ett samarbete med ABF kan dock vara så mycket mer än bara inrapportering av studie timmar. ABF är också en kunnig pedagogisk och organisatorisk utvecklingsresurs för sina medlems- och samarbetsorganisationer. För mer information och samarbete kontakta ABF lokalt, kontaktuppgifter finns på www.abf.se.

Så gör vi en studiecirkel tillsammans

En studiecirkel är ett flexibelt sätt att lära där varje deltagares erfarenhet och kunskap är viktig för den fortsatta kunskapsresan. Ni är alla med och bestämmer var, när och hur man ska träffas. Ni kan ha en studiecirkel med många träffar eller en tregängercirkel för deltagare som inte vill binda upp sig en längre tid. Man kan träffas på en fast tid i ett studierum på ABF eller annan lokal, lära på distans via ett webbaserat forum eller kombinera vanliga träffar med webbträffar. Cirkelledaren fungerar som inspiratör och sammanhållande kraft och hjälper till att fördela ordet.

Regler och riktlinjer

Deltagaren:

En studiecirkel måste ha minst tre deltagare inklusive cirkelledaren. Vi rekommenderar högst tolv deltagare i en studiecirkel. För att vara godkänd som deltagare måste man under året fylla minst 13 år. För att räknas måste man ha deltagit minst tre gånger varav minst en gång under de tre första sammankomsterna. Deltar man i en tregångerscirkel måste man alltså vara med alla tre gångerna.

Cirkelledaren:

Cirkelledaren ska godkännas av ABF-avdelningen och erbjudas en introduktionsutbildning. Cirkelledaren fyller i en närvarolista vid varje cirkelträff. Om cirkelledaren är sjuk sköter en vikarie närvarolistan och skriver under på en särskild rad. Listan ska fyllas i med bläckpenna.

Kontakta ABF där du bor. Vi hjälper dig med studieplan och anmälan. Fråga oss gärna om tips, råd och regler.

Förslag på upplägg för studiecirkel i Svenska Modellen

Det här är ett förslag på hur en studiecirkel i "Svenska modellen" kan se ut. Deltagarna i studiecirkeln bestämmer tillsammans vad som fungerar bäst och hur ni ska gå tillväga.

En allmän rekommendation är att försöka lägga träffarna hyfsat regelbundet och att avsätta särskild tid till cirkeln. Exempelvis före eller efter ett annat möte eller ett eget tillfälle.

Materialet är uppdelat i nio rubriker:

Svenska modellens framtid

Vad är den svenska modellen?

Förutsättningar för den svenska modellen

Modellens resultat

Politiskt motstånd mot modellen

Möjligheter och utmaningar

Utveckla den svenska modellen

Modellen som förebild

Tillsammans tar vi nästa steg

Bestäm i vilken takt ni vill arbeta i. För ett lägre tempo kan ni dela upp cirkeln på fem upp till sju träffar. I den takten omfattar varje träff omkring sju till åtta sidor. Med en lite högre takt träffas ni tre till fyra gånger. Det omfattar omkring 11-14 sidor per träff.

Ni kan bestämma er för att läsa inför varje träff eller under varje träff. Fördelen med att läsa inför varje träff är att ni kan fokusera på att diskutera frågor som kommit fram eller hitta förklaringar till svåra ord eller begrepp. Nackdelen kan vara att inte alla har hunnit läsa till varje träff. Fördelen med att läsa under träffarna är att ni tillsammans kan reda ut vad begrepp betyder när ni stöter på dem och alla har möjlighet att ta till sig stoffet. Har någon svårt att läsa kan hen dessutom lyssna på texten hellre än att enbart läsa själv.

Kom ihåg att studiecirkeln är en gemensam erfarenhet och strävan. Alla har olika erfarenheter, behov och intressen. Diskutera vad ni gemensamt tycker är viktigt. Vilka behov som finns (kanske någon har problem med ryggen och gärna vill ha raster med jämna mellanrum)? Vilka begränsningar finns? Hur mycket tid kan ni avsätta till varje träff? Lös allt praktiskt först. Diskutera era förväntningar så att ni kan sträva efter att tillgodose dem där det är möjligt.

Eftersom varje träff ska vara minst 3 studietimmar (3 x 45 minuter = 135 minuter eller 2 timmar och 15 minuter) så finns det gott om tid för att både läsa och diskutera. Men ungefär 3 timmar kan ni räkna med att det tar plus eventuella förberedelser.

Några ord om materialet.

Några delar av materialet kan upplevas som tekniska. Använd internet eller en uppslagsbok för att ta reda på svåra ord, gärna så snart ni stöter på dem. Det underlättar förståelsen av texten och det gör att ni mer kan fokusera på innehållet hellre än själva texten.

De första tre avsnitten handlar om hur den svenska modellen fungerar då, nu och i framtiden.

De tre därpå följande avsnitten är mer tydligt politiska och handlar om vad vi åstadkommit med hjälp av modellen, vad motståndet mot den är och vilka utmaningar som finns.

De sista tre avsnitten handlar om möjligheter och utmaningar. Finns det några svårigheter med att behålla den intakt eller kommer vi att behöva förändra vår modell? Finns det andra områden som vi tror kan utvecklas med hjälp av den svenska modellen? Hur utvecklar vi den tillsammans och varför vi behöver göra det tillsammans.

Slutligen följer lästips under rubriken ”läs vidare”. Det är texter och litteratur som kan läsas parallellt med texten eller efter att ni är klara med studiecirkeln. Kanske nästa studiecirkel ska handla om det?

Markera gärna i texten eller gör anteckningar där något är intressant, eller svårt eller bra, kort och gott.

Har du texten digitalt så se till att ha en pdf-läsare som du kan markera i texten med. Det blir lättare att komma ihåg vad du tänkte när du läste det. Förmodligen var det något som kan tillföra gruppen mer kunskap eller en intressant diskussion.

Detta är ett bitvis kunskapsintensivt material. Om det känns som för mycket att dela in den i endast tre tillfällen – träffas då fler gånger. Det är viktigt att ni känner att ni kan ta till er materialet på ett bra sätt. Försök också skapa ett öppet klimat i cirkeln där olika tankar får prövas och det är okej att exempelvis byta åsikt om något.

Se till att ha trevligt, det bidrar till inläringen. Cirkelledaren hjälper till att fördela ordet och håller diskussionen inom ramarna. Ni kanske inte är överens om allt. Fundera då över varför ni kanske inte är överens. Försök förstå varandras argument. Kanske finns det ett tredje svar?

Studiehandledningens frågor

Tanken med frågorna i denna pamflett är att agera inspiration till era diskussioner och uppmärksamma på snåriga termer och begrepp. "Svenska modellen" innehåller också frågor efter varje avsnitt. De relaterar till det ni just läst och är öppna diskussionsfrågor. För somliga kan frågorna verka vardagliga medan för andra är de mer utmanande att fundera över. Emellertid kan det ibland vara värt att fundera över de vardagliga frågorna. Men de är trots allt tänkta som diskussionsfrågor. Det finns inget rätt eller fel.

I studiehandledningen finns också en del övningar och gruppövningar med. De är heller inget tvång utan tjänar mer till att illustrera eller fördjupa förståelsen av ett begrepp. Vi lär oss på olika sätt. För vissa räcker det att bara läsa om något så förstår en omedelbart vad som menas. Medan andra gärna vill få det visat, ritat eller till och med lekt. Känn er inte begränsade av det som finns här. Utan om ni vill tillföra något till materialet, en film eller kanske ett tidningsurklipp, ta med det i cirkeln. Diskutera det. Bygg på varandras resonemang hellre än avfärda.

DISKUSSIONSFRÅGOR OCH ÖVNINGAR

Svenska modellens framtid

Kan ni komma på några andra samhällsmodeller?

Varför vill högern montera ner den svenska modellen? Tycker de att välfärd är dåligt?

Vad är den svenska modellen?

Sida 5

Vilka skillnader kan ni se mellan nordens länder? Har vi löst problem på exakt samma sätt?

Vilka är arbetsmarknadens parter och hur förhåller de sig till varandra?

Kan staten lägga sig i en förhandling mellan parterna?

Sida 6

Kan ni komma på några olika organisationer på svensk arbetsmarknad?

Vad händer när arbetsmarknadens parter inte kommer överens?

Den svenska modellen vilar på tre ben. De politiska partierna och parterna har delat upp inflytandet över ekonomin mellan sig. De politiska partierna har inflytande över statens finanser och hur skattepengar ska tas upp och fördelas. Arbetsmarknadens parter förhandlar om hur vinsterna i produktionen ska fördelas, men också arbetsvillkor och andra kollektivavtalsreglerade villkor.

Varför har de politiska partierna lämnat så mycket makt åt arbetsmarknadens parter?

Hade det inte varit bättre att lagstifta?

Sida 8

Organiserad arbetsmarknad

Hur skulle samhället se ut om vi inte hade föreningsfrihet?

Vad är skillnaden mellan lag och avtal? När kan ett avtal vara bättre än en lag och varför?

Använd gärna internet för att ta reda på mer innan ni diskuterar.

Gösta Rehn och Rudolf Meidner

Det här avsnittet är lite tekniskt. Använd gärna internet eller en uppslagsbok för att få ord och begrepp förklarade. Vad innebär exempelvis ”låg inflation”, ”full sysselsättning” och ”en jämn inkomstfördelning”? Förklaringarna till de här begreppen kan variera. Diskutera vad som avses i det här sammanhanget.

Vad innebär egentligen en ”aktiv och stabiliserande ekonomisk politik”?
 Varför skulle någon vilja ha en annan sorts ekonomisk politik?
 Vilken sorts åtgärder kan tänkas stabilisera ekonomin? Och vad innebär det?

Varför kan det ibland vara bra att låta företag gå i konkurs?

Sida 9

Ge exempel på lågproduktiva jobb. Varför skulle Rehn-Meidner vilja minska antalet sådana jobb?

Vad mer än pengar kan tänkas öka viljan till att ställa om från ett jobb till ett annat?

Sida 10

Generell välfärd

Vilka fler exempel på välfärd finns det? I texten radas ett antal exempel upp. Men vad innebär de egentligen? Hur hade det sett ut om vi inte hade äldreboenden eller förskola?

Sida 10

Använd gärna SCB.se för att titta närmare på lite statistik.

Sida 11

<http://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/samhallets-ekonomi/bnp---bruttonationalprodukten/>

1974 ersattes moderskapsförsäkringen med föräldraförsäkringen. I samband med att mödrar fick ett bättre tillträde på arbetsmarknaden genom försäkringarna så kunde Sveriges ekonomi fortsätta att utvecklas trots kriser. Vad beror det på? Har den Svenska modellen med detta att göra?

En skola som ger jämlik start

Hur bidrar en allmän skola till att ge barn en jämlik start i livet?

Sida 11

Hur skiljer sig den svenska modellens skola från den skola de borgerliga partierna vill skapa?

Sida 12

Varför hjälper det att skaffa sig en mer utbildning för att undvika arbetslöshet?

Vad kan anledningen vara till att rika och fattiga ska få lika bra vård?

”Vid den arbetslöshet som då uppstår har den svenska modellen en viktig roll att fylla genom att på kort sikt erbjuda en rimlig försörjningsförmåga via a-kassan, och på längre sikt genom att bedriva en aktiv arbetsmarknadspolitik som leder till att det skapas nya jobb och att de som förlorar ett jobb får kompetensutveckling och utbildning som gör det enklare att ta ett annat.”

Sida 13

Hur hänger de olika delarna av den svenska modellen ihop här?

Återkoppla gärna till bilden på **sida 6**.

Ekonomisk politik för full sysselsättning

Vad är konjunkturen?

Fundera över hur en passiv ekonomisk politik skulle se ut. Vad skulle staten inte göra?

Varför kan det vara bra med en självständig riksbank? Vad finns det för nackdelar?



Vad är en bank? Lyssna på Sveriges radios "Vetandets värld". Där förklaras bland annat vad en riksbank gör. <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/227302?programid=412>

Vad är finanspolitik och vad är penningpolitik? Är det så självklart?

ÖVNING:



Rita: Hur fungerar de olika automatiska stabilisatorerna (skatt och a-kassa)? Använd gärna pilar för att visa varandra hur ni tänker er att de fungerar.

Vad är skillnaden mellan sysselsättning och arbetslöshet? Finns det någon mening med att mäta båda?

Är hög sysselsättning detsamma som låg arbetslöshet?

Förslag på fika!

FRUKTSALLAD

Ni tar med var sin frukt eller annat tillbehör till cirkelträffen. Tillammans förbereder ni fruktsalladen genom att dela den, kanske servera glass till. Var för sig är frukterna bara just en frukt. Tillammans med de andra frukterna blir den en härlig fruktsallad och alla får prova på alla frukter. Precis på samma sätt fungerar omfördelningspolitik och välfärd. Vi ger efter förmåga och tar emot efter behov.

Varför skulle det vara svårt att bedriva omfördelningspolitik utan tillväxt?

Förutsättningar för den svenska modellen

Generella lösningar

Sida 17

Vad innebär det att välfärden är generell? Hur bidrar detta till jämlikheten och jämställdheten?

Vad går skatten till?

<https://www.informationsverige.se/Svenska/Samhalle/Samhallsorientering/Sidor/Att-beta-la-skatt.aspx>

Diskutera för och nackdelar med fördelningen.

Varför är så mycket av välfärden så billig eller kostnadsfri att använda? Borde det inte vara behovsprövat?

Det påstås ofta i debatten att privata alternativ är mer kostnadseffektiva. Men hur kan Sverige då ha lägre sjukvårdskostnader per person än USA?

Sida 18

Alla som kan jobba ska jobba och bidra

Finns det några fler åtgärder som stat, kommun och landsting kan genomföra för att fler ska få ett arbete?

Sida 19

Vad är egentligen sysselsättningsgrad? Vad betyder det att Sverige har EU:s högsta sysselsättningsgrad?

Vilka konsekvenser får en omfattande skatteflykt? Diskutera!

Sida 21

Om välfärden är generell, varför måste en ändå betala in till vissa försäkringssystem för att få tillgång till dem?

Tillit

Vad kan göra att tilliten minskar?

Sida 22

ÖVNING.

Vågar du?

En typisk tillitsövning är att gruppen ställer sig upp och samlas i en klunga. Sedan behövs en frivillig.

Den frivillige ställer sig med ryggen mot gruppen som står ett steg bakom den frivillige. Nu sluter den frivillige ögonen och säger: Ok. Nu faller jag. Personen faller sedan bakåt mot gruppen.

Gruppen fångar den frivillige.

Vad upplever gruppen? Vad upplever den som föll? Fungerar det svenska samhället så?

Vad betyder ordet "organisationsgrad"? Finns det metoder eller rentav lagar som kan få den att öka?

Har Sverige en lagstadgad minimilön? Varför? Varför inte?

Reglerad invandring och god integration

Vad innebär ett solidariskt flyktingmottagande? Vilka är det som ska dela på ansvaret?

Sida 14

Modellens resultat

Sida 26

Ett jämlikt samhälle

Hur skulle ni beskriva jämlikhet? Finns det olika definitioner?

Höga reallöneökningar och relativt låg arbetslöshet

Vad är reallön? Finns det några andra sätt att räkna lön? Använd internet för att söka information.

Politiskt motstånd mot modellen

Vad är en subvention? Och varför skulle det bryta mot tanken i Rehn-Meidner-modellen?

Fler försök att underminera modellen

Varför tror de borgerliga partierna att skattesänkningar ska sänka arbetslösheten?

Möjligheter och utmaningar

I det här avsnittet av studiematerialet förekommer en del svåra ord och begrepp. Om det är något som känns vagt eller oklart så stanna upp, ta er tid att leta reda på vad det kan tänkas innebära. Kanske finns det flera betydelser av ordet?

Globaliserad ekonomi

Vad innebär globalisering? Går det att utläsa i texten? Annars använd internet eller ett uppslagsverk för att ta reda på en definition.

Varför blir det svårare för politiken att verka för jämlikhet och välfärd i en globaliserad värld? Välfärd är väl något alla vill ha?

Jämför med frågor tidigare i studiehandledningen. Den allra första frågan handlar om:

”Finns det några andra samhällsmodeller?” Hur ser det ut i Tyskland? I USA? Eller i Storbritannien och Frankrike?

Ökad jämlikhet

Sida 39

Vad kan det finnas för strukturer som hindrar människor från att leva ett gott liv? Vad föreslår texten att vi kan göra?

Utveckla den svenska modellen

Vad innebär det att Sverige ska ha den lägsta arbetslösheten i EU till 2020?

Sidan 44

Modellen som förebild

ÖVNING:

Fundera över vad ni har pratat om under cirkeln. Hur ser det ut i världen? Vad skulle det få för konsekvenser om exempelvis fler länder i Europa anammade en modell som liknar den svenska? Vilka politiska frågor tror ni då skulle vara viktiga och vilka frågor skulle vara mindre viktiga? Om ni letade reda på andra modeller tidigare under studie-cirkeln, titta lite närmare på de länderna. Vilka frågor präglar debatten där idag? Vilka frågor brukar vara stora i Sverige?

Sida 55

Tillsammans tar vi nästa steg

När cirkeln nu närmar sig sitt slut kan det vara värt att utvärdera och fundera på om ni vill göra något mer tillsammans. På sidan 57 finns förslag på texter att läsa för fördjupning. Eller ta kontakt med ABF för fler tips på vad ni kan göra nu.



Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET



ARBETARNAS BILDNINGSFÖRBUND